

Aan het Nationaal Archief
T.a.v. mevrouw drs. A. Doek, directeur
Postbus 90520
2509 LM Den Haag

Amsterdam, 5 maart 2025

Geachte mevrouw Doek,

Graag brengen wij onder uw aandacht dat er onder historici grote en zeer acute zorgen leven over de plotseling zeer beperkte toegang van het Nationaal Archief voor studenten, promovendi en andere onderzoekers als gevolg van de overweldigende belangstelling voor de dossiers van het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR).

Allereerst willen wij onderstrepen dat wij alle begrip hebben voor de lastige positie waarin het Nationaal Archief zich bevindt na de beslissing van de minister afgelopen december, waardoor er een streep ging door de geplande volledige (online) openbaarmaking van het CABR. Wij spreken onze waardering uit dat uw organisatie in deze situatie alles op alles zet om aan de maatschappelijke vraag en behoefte om informatie te voldoen.

Door de overweldigende publieke belangstelling voor de CABR dossiers na de publicatie van de namenlijst is de toegankelijkheid van het Nationaal Archief voor historische onderzoekers nu echter plotseling uiterst beperkt geworden. Wie bijvoorbeeld vandaag een specifiek archiefstuk nodig heeft voor lopend onderzoek, kan dit stuk komende twee maanden uitsluitend inzien op 1, 10, 11 en 15 april. De gevolgen hiervan op zowel korte als langere termijn zijn groot. Op kortere termijn betekent dit dat studenten, promovendi, postdocs en andere onderzoekers zeer grote vertragingen zullen oplopen in hun onderzoek en/of belangrijke archiefstukken buiten beschouwing moeten laten. Met name de eerste drie groepen onderzoekers bevinden zich allen in een uiterst kwetsbare fase van hun professionele carrière, waar beide factoren grote negatieve invloed kan hebben. Op langere termijn kunt u denken aan gevolgen voor onderzoeksprojecten met een potentieel grote maatschappelijke impact of waar grote maatschappelijke vraag naar is, die nu geen resultaten kunnen leveren.

Wij roepen u op om de toegang tot primaire bronnen in uw instelling voor studenten en professionele historici op korte termijn substantieel te vergroten. Hierbij bieden wij u vier mogelijke (tijdelijke) oplossingsrichtingen aan:

- 1) Reserveer voor historische onderzoekers dagelijks een veel groter aantal plekken/tijden in uw studiezaal, op dagen en tijden die in hun studie/werkweken passend zijn, zodat zij wel op uw studiezaal terecht kunnen. Wij begrijpen dat bezoekers die de CABR-archieven van hun familieleden hierdoor mogelijkermits wat langer moeten wachten, maar menen dat dit de – uiteraard door niemand gewilde – prijs zou zijn van de genomen beslissingen omtrent de openbaarstelling van de CABR dossiers.
- 2) Zoek actief naar andere ruimtes in de nabijheid van het Nationaal Archief, zoals de studiezaal van het CBG of in de Koninklijke Bibliotheek, waar onderzoekers terecht kunnen om de primaire bronnen uit uw instelling te raadplegen.
- 3) Maak gebruik van de expertise en bereidwilligheid van regionale collectiecentra om uw taak te verlichten. Zo zou het denkbaar kunnen zijn dat u bepaalde archieven voor een bepaalde langere periode (bijvoorbeeld een jaar) tijdelijk beschikbaar stelt in een van deze regionale collectiecentra. Historische onderzoekers reizen dan niet naar Den Haag voor hun onderzoek, maar bezoeken een ander archief.

- 4) Verken in samenwerking met de minister de mogelijkheid om op meerdere plekken in het land het CABR-archief online toegankelijk te maken. Uiteraard met inachtneming van alle juridische vereisten zoals waarborging van de privacy van eventueel nog levende personen. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door online toegang bij de verschillende regionale collectiecentra te realiseren. Hierdoor neemt de druk op de studiezaal in Den Haag af en komt er ruimte beschikbaar voor historische onderzoekers.

Deze suggesties zijn uiteraard niet uitputtend en ongetwijfeld zoekt u zelf inmiddels ook naarstig naar oplossingen voor dit nijpende probleem. Wij zijn ervan overtuigd dat er in deze situatie snel iets moet gebeuren om ons gemeenschappelijke belang van het wetenschappelijk historisch onderzoek te waarborgen. Daarom sturen wij u dit teken van onze grote zorg. Een afschrift van deze brief zullen wij ook naar de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap sturen.

Met vriendelijke groet,

Prof. dr. Jan Hein Furnée
Voorzitter Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap

- Een afschrift van deze brief is ook verstuurd aan de heer dr. E. Bruins, minister OCW;
- Een afschrift van deze brief zal op de website van het KNHG worden gepubliceerd en verspreid worden via de communicatiekanalen van het KNHG.